

ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA PROGRAMI

A1 TÜRKÇE DERSİ UZUN TEZİ

PATASANA TABLETLERİNDEN GÜNÜMÜZE

KİN

Araştırma Sorusu: Ahmet Ümit'in *Patasana* adlı yapıtında "kin" duygusunun yansıtılmasında diyalog ve geriye dönüş tekniklerinin işlevi nasıl değerlendirilebilir?

Ders: Türkçe A, Kategori 1

Sözcük Sayısı: 3937

İÇİNDEKİLER

A. GİRİŞ: *Patasana*'dan günümüze sızan bir duygu olarak:

Kin.....2

B. GELİŞME: *Patasana* adlı yapıtta Kin duygusunun aktarımında anlatım tekniklerinin işlevi 5

B.1. Saray yazmanı *Patasana* Pisiris'e Kin duyuyor

B.1.a. *Patasana*'nın Kininin Aktarımında Diyalogların İşlevi.....5

B.1.b. *Patasana*'nın Kininin Aktarımında Geriye Dönüşlerin İşlevi.....6

B.2. İki Kutup: Eşref ve Terör

B.2.a. Eşref'in Kininin Aktarımında Diyalogların İşlevi.....7

B.2.b. Eşref'in Kininin Aktarımında Geriye Dönüşlerin İşlevi.....9

B.3. Bir Alman'ın Ermeni olayları karşısındaki Kını

B.3.a. Bernd'in Türk Hükümeti'ne Karşı Kininin Aktarımında Diyalogların İşlevi.....9

B.3.b. Bernd'in Türk Hükümeti'ne Kininin Aktarımında Geriye Dönüşlerin İşlevi.....11

B.4. Savaş bağımlısı insanoğluna Kin duyan bir Amerikalı

B.4.a. Timothy'nin Kininin Aktarımında Diyalogların İşlevi.....12

B.4.b. Timothy'nin Kininin Aktarımında Geriye Dönüşlerin İşlevi.....14

C. SONUÇ: *Patasana*'dan günümüze bir öğüt: Kin beslemeyiniz!.....15

D. KAYNAKÇA.....17

A. GİRİŞ: PATASANA'DAN GÜNÜMÜZE SIZAN BİR DUYGU OLARAK: KİN

Yaşamın içinde ister istemez yer alan görüş ayrılıkları ve bağlantılı olarak çıkan çatışmalar, savaşlar, aşklar, ayrılıklar, yaşanmışlıklar ve ülküler uğruna ortaya konanlar, insanda çok çeşitli duyguları yaratır. *Kin* de bu duygulardan biridir. Ahmet Ümit'in *Patasana* adlı yapıtında figürlerin farklı nedenler dolayısı ile başkalarına duyduğu *kin*, yapıtın kurgusal dokusuna yayılmıştır. *Antep ve Mezopotamya*, yapıta iki farklı uzam gerçekliğinde girerken aynı zamanda o dönemlere, yani milattan önce onuncu yüzyıl ve günümüze ait izleri de zaman olgusu açısından yapıta taşımaktadır.

“Birine karşı duyulan öç alma isteği, garaz”¹ olarak tanımlanan *kin* duygusu, *Patasana* adlı yapıtta, kişinin teröre, ülkeye, aşk rakibine ve savaşa, toplumun ise birbirine duyduğu nefret tohumları olarak kurguya yerleştirilmiştir. Yapıtı adını veren figür *Patasana*'nın içinde büyüyen *kin*, kralına karşıdır. Milattan önce X-XI. yüzyıllarda geçen Mezopotamya uzamındaki bir Hitit kentinde ata mesleği olan *saray yazmanlığı* yapan *Patasana*, yaşamından memnundur. Babası işine, kralına çok bağlı bir saray yazmanıdır. Hatta belki de fazla bağlıdır, çünkü bu bağlılığını, kendi babası ve oğlundan üstte tutmaktadır. *Patasana*'nın mert dedesi ise babasının oğlunun tam karşıtıdır. Yaşamın tadını çıkarmaya çalışır, bağlılığa pek önem vermeyen bir yazmandır. *Patasana*, babası ve dedesi arasında sıkışmış, en sonunda ikisinin karışımı biri olup çıkmıştır. Sevdiceği *Aşmunikal*'in yeni kralın karısı olmasından krala beslediği *kin*, olaylar ilerledikçe ülkesini felakete sürükleyecektir.

Yapıtın iki binli yıllara uzanıp günümüze yaklaştığı zamanlara ait şimdiki zaman diliminde geçen bölümde ise *Patasana*'nın yaşadığı kentin izleri, arkeologlar tarafından gün yüzüne çıkarılmaktadır. Günümüzdeki *Gaziantep*'te, bir arkeolog grubu tarafından yapılan kazılar ile, arkeoloji tarihinde eşi benzeri görülmemiş bir kaynak çıkarılmıştır: Tıpkı bir günlük niteliği taşıyan *değerli bir yazıt*. Pek çok bilim dalı için önemli bilgileri açığa çıkarabilecek ve tarihe ışık tutabilecek nitelikteki bu tabletler, *Patasana* tarafından yazılmıştır ve *Patasana* bu

tabletler aracılığı ile, gelecektekilere kendisinin yaptığını yapmamalarını, asla kimseye kin beslememelerini öğütlemektedir.

(Yapıttan günümüzde dönüldüğünde) Türk-Alman ortaklığı ile Gaziantep bölgesine gönderilen arkeologlardan oluşan kazı grubu, farklı kişilik özellikleri taşıyan ve çok farklı kültürlerden gelen kişilerden oluşmaktadır. Bu gruba destek veya köstek olan başka yan figürler de bulunmaktadır. Kazı grubundaki Almanlardan biri olan Bernd, ülkesi Almanya’da uzmanlaşmış bir arkeologdur. O da karısının Ermeni olmasından dolayı 1915 Ermeni olayları hakkında eski Türk hükümetine kin beslemektedir. Kimi zaman Bernd’in bu beslediği kin, kazı çalışmasıyla ilgili işleri yavaşlatmıştır. *“Ermeni tehcirinin dinle ilgisi yoktu.” diye kendince yanıtladı onu Bernd. ‘İttihat ve Terakki Partisi’nin yöneticileri Ermenileri Anadolu’nun Türkleştirilmesi için sürdüler.’ ‘İlginç görüşleriniz var!’...” dedi Timothy.*” (Ümit, syf.70) Yazar tarafından, Bernd’in kini sıklıkla açığa çıkarılmış ve özellikle diğer karakterler ile yaşadığı *diyaloglar* sayesinde yapıttın kurgusunda ciddi bir öneme taşınmıştır.

Eşref ise bölgede görevli bir yüzbaşısıdır. Kendisinin beslediği *kin*, kazı başkanı olan Esra ile olan sohbetleri sayesinde okuyucuya aktarılmıştır. Kazı sırasında bazı insanların öldürülmesini terör örgütüne bağlayan Eşref, bu kaygısını geçmişine dayandırmaktadır. Cudi dağındaki teröristleri etkisiz hâle getirmek için düzenlenen bir operasyondayken bu dağın kapsadığı bölgelerde askerlere teröre karşı yardım etmesi gereken koruculardan biri olan Cudi dağındaki bir köyün ağası olan Hamit, “ikili oynayarak” terör örgütüne bilgi sızdırmıştır. Bu sızıntıdan dolayı Eşref bütün operasyon ekibini şehit vermiştir. En yakınındakilerden birisinin hain çıkması, başka insanlara da daha şüphe ile yaklaşmasına sebep olmuştur

Eşref’in kinlenmesinin bir diğer boyutu kazı başkanı arkeolog Esra ile olan ilişkisiyle oluşturulmaktadır. Eşref, Esra’ya kendi geçmişini içini dökme şeklinde açıklamıştır. *“Anlatacaklarım pek hoş şeyler değildi.” ‘Bunu konuşmaya başlamadan önce düşünmen gerekirdi,’ dedi sitem yüklü bir sesle. “Asıl, insanı merak içinde bırakmak hoş değil.”* (Ümit,

syf. 84) Yazar tarafından, Eşref'in kini, daha farklı bir açıdan ortaya çıkarılmış ve önemli figürlerden biriyle kurduğu diyalogla yapıtla bütünleştirilmiştir. Esra, Alman ödenekleri sayesinde İstanbul'dan bölgeye gelmiş ve kariyeri için iyi bir fırsat yakaladığına inanan bir kadındır. Eşref ile kazı başladıktan sonra başlayan ilişkisini mesleki olarak etik bulmamasına rağmen sürdürmüştür. Bunda iki figürün de geçmişlerinde bir evliliği geride bırakmış olmalarının etkisi büyüktür. İlk başta oldukça evhamlı olan Esra, kazı çalışmaları başladıktan bir süre sonra ortaya çıkan ilk cinayette kazıyı durdurmayı teklif eder; ancak Esra'nın zaman geçtikçe (tam tersine) çok büyük riskleri göze almak durumunda kalacak kadar değerleri sarsılacak/değişime uğrayacak; hatta üçüncü cinayet tamamlandığında kendisine teklif edilen kazıyı durdurmayı önerisini reddedecektir.

Timothy ise, kazıya katılan bir Amerikalıdır. Vietnam Savaşı'nda görev almış olması ve tarih çağları hakkında yaptığı araştırmalar onu, dünyadaki tüm insanların "iflah olmaz savaş bağımlıları topluluğu" olduğu yargısına itmiştir. Bu yargının nedeni, sürekli savaşan topluluklara duyduğu *kindir*. Patasana'nın tabletlerinde bile, yani üç bin yıl öncesinde sürekli savaşlar olduğunu gören Timothy, kendince bu olaya dikkat çekmek için üç kişiyi öldürür ve bunu yapıtın sonunda basın toplantısında, tüm dünyaya açıklar. Masum insanları öldürerek kendi savını kuvvetlendirmek isteyen Timothy, bu konuda hiç geri adım atmamış, doğru olduğuna inandığını yapmıştır. Zira bu dünyada tıpkı diğerlerinde olduğu gibi, Timothy karakterinin de geçmişi onun peşini bırakmamış, son kararında etkili olmuştur.

İşbu çalışmada yapıtın kurgusal eksenine oturtulmuş *kin* duygusunun yansıtılmasında anlatım tekniklerinin işlevi ele alınacak; farklı kültürden gelerek bir arada bulunan insanların; deneyimledikleri olaylar, geçmişleri ve insanî zaafı dolayısıyla besledikleri kin duygusunun ortaya konmasında; diyalog ve geriye dönüş tekniklerinin rolü irdelenecek ve örneklerle açıklanacaktır.

B. GELİŞME: *PATASANA* ADLI YAPITTA *KİN* DUYGUSUNUN YANSITILMASINDA ANLATIM TEKNİKLERİNİN İŞLEVİ

B.1. SARAY YAZMANI *PATASANA*, KRAL *PİSİRİS*'E *KİN* DUYUYOR

B.1.a. *Patasana*'nın Kininin Aktarımında Diyalogların İşlevi

Tapınak fahişelerinin kendilerini Tanrı adına insanlara sundukları bir bayramda tapınağa uğramaya karar veren genç *Patasana*, orada ilk görüşte âşık olduğu *Aşmunikal*'in aslında kraldan kaçmak için oraya sığındığını öğrenir, fakat bunu öğrendiğinde artık çok geçtir. Kral *Pisiris*, çok eşlilik hakkını sonuna kadar kullanan biri olarak *Aşmunikal*'i çoktan kendi karılarından biri yapmıştır. Bir süre gözdesi olup hediyelere boğulduktan sonra diğerleri gibi kenara atılacağını iyi bilen *Aşmunikal*, krala ilgi göstermez, fakat kralın en sadık adamı olan *Patasana* ile aralarındaki buzları hemen eritir. Aslında başından beri *Aşmunikal*'den duygusal olarak çekinen kişi *Patasana*'dır. Bir süre sonra tekrar ilişkiye girmelerinden dolayı *Aşmunikal* hamile kalır. Bunu fark eden kral, suçluyu bulamaz fakat otoritesini korumak için *Aşmunikal*'i öldürmek ister ama bunu da yapamaz çünkü kralın vereceği cezayı tahmin eden *Aşmunikal*, hizmetçi *Puduha*'yı atlatıp intihar eder.

“Aşmunikal’ın hamile kaldığını öğrenen Pisiris, önce şaşırmış, sonra öfkeden kudurmuş bir hâlde hareme dalmıştı. ... bu işi kimin yaptığını söylemezse, cinsel organını dağlatarak önu öldüreceğini söylemişti. ... Puduha odadan çıkınca Aşmunikal haremın açık penceresinden kanadı kırılan dişi bir kartal gibi aşağıdaki kayalıkların üzerinden bırakmıştı kendini.” (Ümit, syf. 336-337)

Babasının krala sadık olmasını öğütlemesine karşın artık *Patasana*'nın içinde krala karşı büyük bir *kin* vardır çünkü sevdiği kadını ve doğacak çocuğunu bir anlamda kral yok etmiştir. Ancak bu *kin* daha çok katlanmıştır çünkü kral basiretsizce yaptığı bir hatadan dolayı babasının ölmesine neden olmuştur, *Patasana kin* içinde yanan bir deliye dönmüştür.

B.1.b. Patasana'nın Kininin Aktarımında Geriye Dönüşlerin İşlevi

Patasana, çok farklı kişilere *kin* duymuştur. En şiddetlisini ise kendisine duymaktadır. Yazar bunu sıra dışı bir geriye dönüş tekniğiyle okuyucuya aktarır. Birinci Bölüm (şimdiki zaman)-Birinci Tablet (Patasana)-İkinci Bölüm-İkinci Tablet şeklinde süren sırada dikkat edilmesi gereken en önemli şey, şimdiki zamanı anlatan bölümün ilk anlatılışıdır. Her bölümde gerçekleşen bir geriye dönüş tekniği mevcuttur. Bu geriye dönüş tekniğinin devamlı kullanımı yazarın Patasana'nın *kininin* sürekli olduğunu göstermesinin kanıtıdır. *“Ben zalimler çağında yaşayan bir alçaktım. Tanrıların korkak haline getirdiği bir alçak. Alçakların en acınacak olanı, en tiksinti vereni. Yüreğini dalkavukluk, aklını düşmanlıkla besleyen sinsi bir saray uzmanı.”* (Ümit, syf.10)

Küçük bir Hitit krallığına sahip olmasına rağmen kral Pisisis, hırsına yenilip Büyük Asur İmparatorluğun'dan bağımsız olmak için çevredeki beyliklerle ittifaka girer. İçerideki taht kavgaları bitirilince kurulan devasa Asur ordusu çoluk çocuk demeden şehirdeki herkesi öldürür. Kralın canı çok büyük bir bedele karşılık bağışlanır. Kralın, Asur kralı Tiglatpileser'e en sevdiği yazman, Patasana'nın babası Araras'ın başını vermesi gerekir. Bütün bunlar gizlilik içinde olduğu için Patasana babasını bir kahraman olarak öldü zanneder fakat yazman yardımcısı Laimas'ın ölmeden önce yaptığı itiraf, Patasana'ya gerçekleri aktarır. Yazar Laimas ve Patasana arasında diyaloglarla bu durumu okura sunmuştur.

“Ben baban Araras'a büyük kötülük ettim. Her zaman bana yardım eden, uzun ömrümdeki en iyi dostuma, senin babana ihanet ettim. Sana, ailene büyük kötülük ettim.” *“Ona karşı çıkmak istemedim.”* *“Sözümü kesme, fazla zamanım yok,”* diyerek *beni susturdu.* *“Baban Araras'ın Tiglatpileser götürdüğü antlaşmayı hatırlıyor musun? Onu ben yazmıştım. Neden ben yazmıştım biliyor musun? Çünkü o tablette Pisisis, Asur kralına bağlılığını dile getiriyor, bunun kanıtı olarak da Frigya ve Urartulara casusluk yaptığını öğrendiği başyazmanın kellesini yolladığını söylüyordu. Babanı*

Tiglatpileser öldürmedi, onu yolda Pisisis'in muhafızları öldürdü. Babanın kesik başı, Pisisis'i kurtarmak için Asur kralına diyet olarak ödendi.” “Duyduklarım beni çılgına çevirmişti. Laimas'ın ölmekte olmasına aldırmadan “Yalan söylüyorsun,” diye bağırarak, onu sarsmaya başladım.” (Ümit, syf. 292-293)

Üstelik yazar, *geriye dönüş* tekniğini kullanarak yapıttaki en şiddetli *kini* ortaya çıkartır. Tiglatpileser ile yapılan antlaşmada Patasana'nın babasının kellesinin güvence olarak gösterilmesi, Patasana'nın duyduğu *kini* doruğa çıkarmıştır.

Yazman yardımcısı Laimas'ın vicdan azabını rahatlatmak için yaptığı bu itiraf, Patasana'nın kendine hâkim olamayıp krala olan bağlılığını yitirmesine ve ondan intikam almasına neden olur. Pisisis'in Patasana'nın babasına yaptıkları, Patasana için bardağı taşıran son damla olmuştur ve bu nedenle bağlılığını yitirmiştir.

B.2. İKİ KUTUP: EŞREF VE TERÖR

B.2.a. Eşref'in Kininin Aktarımında Diyalogların İşlevi

Güneydoğuda bir asker olan Eşref, terör ile ilgili şiddet dolu geçmişinden dolayı köy ve civarında olan olayları terör örgütüne bağlamaktadır. Yazar bu geçmişten doğan *kini*, Eşref'in yeni tanıştığı arkeolog Esra ile olan diyaloglarından anlatır. Esra'nın, İstanbul'dan gelme bir kazı başkanı olması ve etik olmadığı hâlde Eşref ile ilişki yaşaması, olayların akışını etkilemektedir. Bu olayın maktulü Hacı Settar, bölgede çok sevilen bir yaşlıdır. Köyde müezzin olarak sabah ezanını okurken minareden aşağıya kimliği belirsiz bir kişi tarafından atılır ve ölür. Esra için köydeki desteğini kaybetme olasılığını doğuran bu durum, onu köydeki dinci fanatiklerden kuşkulandırmaya, iter. *“Bakışlarını kaçırın Eşref, “Arkasında bölücü örgüt varsa, o kadar kolay olmayacak,” diye mırıldandı sıkıntıyla. “Bölücüler mi? Yani sizce Hacı Settar'ı onlar mı öldürdü?” “Kesinlikle evet. ... “Ben Hacı Settar'ı dinci fanatiklerin öldürdüğünü*

düşünüyorum.” (Ümit, syf. 6-7) Eşref'in normalde bir asker olarak “*Olabilir, belli değil*” tarzında kesinlik bildirmeyen ifadeler kullanması daha mümkünken kanıt olmamasına rağmen “*Kesinlikle evet.*” ifadesini kullanması askerlik töresini ihlâl anlamına gelmektedir. Bu ihlâlın arkasında başka nedenler olacağını göstermiştir.

Ayrıca Eşref, görevinden dolayı dağdaki teröristlerin lideri olan Cemşid kod adlı Mehmet'e karşı da *kin* duymaktadır. Esra'nın Eşref'i anlamasında neden olan bu olay, Eşref'in de örgüte karşı bu kadar takıntılı olmasının nedenini açıklamaktadır. Askerleriyle dağa çıkıp teröre karşı yeni yeni bulunmuş kontrgerilla doktrinini yani askeri karakolda bekletmek yerine dağlarda mücadeleyi uygulamaktadır. Yirmi kişilik gönüllü bir grup Cudi dağına çıkar ve ilk tespitlerinde altı ölü dört yaralı olmak üzere on teröristi etkisiz hâle getirir. O yıllarda o dağda yenilmemiş olan örgütün yenilmesi karargâha güven getirirken, Eşref'in operasyonlarına da daha fazla izin çıkar. Sonraki aylarda da benzer başarılar elde eden ekip, o zamana kadar sadece bir şehit vermiştir ama Eşref'in aklına takılan bir grup bir türlü yakalanamaz. “*Bu süre boyunca teröristlere ağır darbeler indirmemize karşın bölgede sıkça eylemlere girişen adını bir masal kahramanı olan Demirce Kava'dan alan grubu bir türlü ele geçiremiyorduk.*” (Ümit, syf. 311) Adeta bir kovalamaca olan bu operasyonlar silsilesi, büyük bir *kinin* öncüsü olacaktır.

Bir gün telsizi cızırdamaya başlayan Eşref, karargâha ait olan frekanstan telsizini açar ve karşısında Cemşit'i bulur.

“*Merhaba Cemşid, dedim. 'Ne o, yoksa teslim olmaya mı karar verdin?' ... 'Hayır, sana hoş geldin, demek için aradım. Malum, bu dağlar bizim dağlarımız.'* ‘*Bu dağlar vatanın parçası. Sen de kendini bu vatanın parçası sayıyorsan teslim olmalısın,*’ dedim. ‘*Teslim olmayacağımı biliyorsun. Bu dağlara gelince onlar sizin değil bizim vatanımızın parçası. Ve sana bir sır vereyim mi, yabancılara da pek iyi davranmazlar. O yüzden dolaşırken temkinli ol.*’ ... ‘*Ben de sana aynı şeyi söyleyecektim.*’ dedim alaycı

bir tavırla. 'Bu dağlar, Suriye'den, Irak'tan beslenenlere karşı hoşgörü göstermezler.'

(Ümit, syf. 312)

Demirci Kava grubunun komutanı olan Cemşit ile Eşref tartışır. İki taraf da kendince haklı olduğunu düşünmektedir. Eşref ve Cemşit'in vatan meselesiyle ilgili bu *diyalogu* figürlerin birbirlerine karşı neden *kin* duyduklarını okura göstermiştir.

B.2.b. Eşref'in Kininin Aktarımında Geriye Dönüşlerin İşlevi

Daha sonradan, Demirci Kava grubunu dağıtma isteğiyle kendilerine pusu kurulduğunu anlayan Eşref, dağın arkasından dolaşarak onları tuzağa düşürmeyi planlar. Başarılı olan grup on altı ölü alır. Komutanına takip için yalvarıp izin alan Eşref, bu sefer Korucu Hamit Ağa'nın ihanetine uğradığını anlar. Pusuya düşürülmüşlerdir. Önce acemi nöbetçileri, ondan sonra yoldaşları öldürülen Eşref'in, Cemşit'e karşı duyduğu *kin* pekişmiştir. "Nöbetçiler?" diye söylendim. 'Onlara dağda walkman dinlenemeyeceğini öğretmemişsiniz.' dedi Cemşid başını sallayarak. 'Müzik dinleme merakları çok pahalıya mal oldu.' 'Alçak herif onları öldürdün mü?' diye tısladım." (Ümit, syf. 324) Yazarın kullandığı bu *geriye dönüşle* birlikte Cemşid Ağayla Eşref'in ilişkisi ve böylece de *kinin* nereden kaynaklandığı da okura yansıtılmıştır. Müzik dinleyen çocukların ölüm zamanına gönderme yapılmasına dayalı bu teknik, yazarın Cemşid ve Eşref arasında geçen *diyalogu* okura sunmasıyla pekişmiştir.

B.3. BİR ALMAN'IN ERMENİ OLAYLARI KARŞISINDAKİ KİNİ

B.3.a. Bernd'in Türk Hükümeti'ne Karşı Kininin Aktarımında Diyalogların İşlevi

Bernd, ilk başta Esra'nın kazıya almak zorunda olduğu Alman bir arkeologdur, çünkü Türk Üniversitelerindeki arkeoloji bölümlerinde Alman profesörlerin ağırlığı vardır. Bernd, Ermeni karısı Vartuhi'den dolayı 1915 Ermeni olayları ile ilgili eski Türk hükümetine *kin*

beslemedir. Aslında Esra ilk başta Bernd'in varlığından hoşnut değildir, çünkü Bernd'in işle ilgili tarihî tartışmalar yapılırken bir yolunu bulup konuyu 1915 Ermeni olaylarına çekmesi ekibin verimini düşürmekte, zamanını tüketmekte ve araştırma sürecini oldukça yavaşlatmaktadır. Esra, bu tip durumların önüne geçmek için Bernd ile bire bir *diyalog* kurma yoluna gitmiştir.

“Karım Vartuhi’ye yazıyorum. Almanya’ya. ... ‘Ciddi misiniz?’ diye sordu ilgiyle. “Ne zaman ayrılmışlar Türkiye’den?” “Çok önce,” dedi Bernd. Açık renk gözlerindeki parlak donuklaşmıştı. “Çok önce... savaş zamanı. Kötü günler... Kötü olaylar yaşamışlar. Türkler acımasız davranmış onlara. Erkeklerini öldürmüş, kadınlara tecavüz etmiş, yaşlı çocuk demeden halkı sürmüşler.” Az önceki samimi Bernd gitmiş, Esra’nın alışık olduğu eski suratsız Alman geri gelmişti. ... “Tartışacak bir şey yok,” dedi Bernd kendinden emin bir tavırla. “Bu bir soykırım. Dünya bunu böyle kabul ediyor. Bir tek Türk hükümeti bunu inkâr ediyor.” ... “Bernd sanki Esra’yı duymamış gibi sözlerini sürdürdü: “Onca vahşete karşın yine de bu ülkeyi çok seviyorlar. Geçen yıla kadar Vartuhi’yle birlikte geliyorduk. Kayınpeder de çok merak ediyordu bunları. Her Türkiye dönüşü, bizi soru yağmuruna tutar.” “Karınız bu yıl gelmedi mi?” “Gelmedi. Hamile.” “Keşke gelseydi, dedi bir uzlaşma kapısı bulduğuna inanarak. “Kaç aylık hamile?” “Altı aylık” dedi Alman. Sesi yine yumuşamış, bakışlarındaki donukluk kaybolmuş, mavi gözleri ikindi güneşinin altındaki Fırat’ın rengi gibi tatlı bir ışıltıya boğulmuştu.” (Ümit, syf. 51)

Konuyu değiştirme yönteminin işe yaradığını anlayan Esra, bu yöntemi diğer durumlara da uygulamaya çalışmıştır ama Bernd'in konu 1915 olaylarıyla ilgili olmasa bile bir tartışma olduğunda ekibin kalanı ile fikir ayrılığına düşmektedir. Yazar, kurulan bu *diyaloglarla* Bernd'in ailesinden dolayı Türk Hükümeti'ne *kin* beslediğini okuyucuya aktarıp Bernd'in yabancılara soğuk davranmaya meyilli biri olduğunu anlatmaya çalışmıştır.

B.3.b. Bernd'in Türk Hükümeti'ne Kininin Aktarımında Geriye Dönüşlerin İşlevi

Esra'nın *diyalogları* sayesinde Bernd ve kendisi arasında samimi bir bağ oluşmuştur. Esra, bu durumun en önemli etkeni olan aile kavramını erkenden fark etmiş, 1915 Ermeni olaylarına çekilen konuyu, hemen Bernd'in karısı Vartuhi'ye ardından da çocuklarına çekmiştir. Zaten Bernd, konuyu genellikle karısına olan aşkıdan dolayı açmakta olup, Esra'nın konuyu bu tarafa doğru çekmesini olumlu karşılamaktadır. Bu tepkinin en önemli nedeni, Esra'nın da bir "aile" geçmişi olmasıdır. Esra, kocası Orhan'dan boşandığından dolayı çocuk yapmamış, henüz gerçek aşkını bulamamış olup asla da bulamayacağını düşünmektedir. Eşref ve kendisinin arasında romantik bir ilişki başlamasına neden olan bu geçmişi, bu sefer Bernd ile kendisinin arasında dostane bir ilişki başlatmıştır, çünkü Esra'ya geçmişinin verdiği bu hüznü hava, Bernd'in kendisine biraz da acımasını sağlamıştır. Aralarındaki buzları böyle eriten ikili, birbirlerine çeşitli konularda öğütler vermiş, birbirlerinin zayıflıklarını kapatmışlardır. Bu sayede ikili birbirlerini ve diğerlerini iş konusunda hızlandırmıştır. Bernd, akılcı bakış açısıyla Esra'nın kazıyı daha başlarken kapatmak istemesini onu yatıştırarak engellemiş, kazı cinayetler yüzünden tehlikeli bir hâl alırken de işe devam etmesinde yardımcı olmuştur. Esra ise Bernd ve diğerleri arasında çıkan tartışmaları yatıştırmıştır.

"Tabii, bir kere onun için Ermeni soykırımını protesto gösterisine katıldım. Benim polislerden ödüm kopar. Ama polisler Vartuhi'nin aralarında bulunduğu üç kıza saldırınca üstlerine atıldım. Sıkı bir sopa yedim, karakola götürüldüm, az kalsın okuldan atılacaktım. Ama hiç pişman olmadım. Çünkü Vartuhi'nin gözünde bir kahraman olmuştum." (Ümit, syf. 171)

"Aşk, bazen kişisel bir ilişki, bazen kişisel ilişkilerin özel bir ögesi, bazen de bir insanın diğerine duyduğu belli bir duyguyu belirtmek için kullanılmaktadır." ² Bernd insanlara çok nadir uğrayan, karısı Vartuhi ile paylaştığı aşkı, yani kişisel duyguları onu karısı Vartuhi'nin

düşüncelerini de paylaşmaya itmiştir, çünkü ilişkiyi oluşturan temellerden biri de fikirlerdir. Zaten aşklarının başladığı kıvılcımı harlayan olay yine ikisinin de Türk Hükümeti'ne olan kinidir. Yazar, *kinin* kimi zaman sevgiyi bile tetikleyebileceğini yapılan *geriye dönüş* ile okura aktarmıştır.

B.4. SAVAŞ BAĞIMLISI İNSANOĞLUNA KİN DUYAN BİR AMERİKALI

B.4.a. Timothy'nin Kininin Aktarımında Diyalogların İşlevi

Timothy, kazıya Esra'nın isteğiyle katılmış, ama asıl amacının savaşa olan nefretini kusabileceği bir yer bulmak olan Amerikalı bir arkeologdur. Bu figür, savaşa olan nefretini üç cinayet işleyerek Dünya'ya duyurmayı tercih eder, çünkü kendisine göre insanlar daha önceki savaşlardan ders almamıştır. Bu yüzden dikkat çekmek için benzersiz bir eylem yapılmalıdır.

Hacı Settar, Timothy'nin öldürdüğü kurbanlardan ilkidir. Köydeki caminin müezzinliğini yapan, kazı ekibi kara kabri açmak istediğinde en çok destek olan kişidir. Tarihi batıl inançlardan üstte tutan, köy halkı tarafından da sevilen bir figürdür.

Abid ise Hacı Settar'ın karşıt figürüdür. İçinde Patasana'nın tabletleri olan Kara kabrin açılmasına başından beri karşı olan bu figür, köy halkını da bu konuda kışkırtmıştır. Bu nedenle Esra'nın kendisinden cinayete ilgili şüphelenmesine neden olmuştur.

Arkeolog Kemal ve fotoğrafçı Elif kazıya katılan halihazırda sevgili olan öğrencilerdir. İlişkilerinin sallantılı olması ve Elif'in gönlünü Timothy'e kaptırması, kazıyı ileride oldukça olumsuz etkileyecektir.

Köyün ileri gelen aşiret reislerinden biri olan Cemşid Ağa'nın başının kesilip kucağına oturtulması ikinci cinayeti oluşturur. Elif'i bir akşam akrep sokmasından dolayı hastane aranır. Timothy'nin doktorunu tanıdığı Amerikan hastanesinde gerekli müdahaleler yapıldıktan sonra Doktor David, kazı ekibiyle tanışır. Bu cinayetleri öğrenen David, Esra'ya benzer

cinayetlerin yetmiş sekiz yıl önce yaşandığını söyler. Bu sefer de cinayetleri kara kabre değil yetmiş sekiz yılın intikamına dayandıran Esra, gene de emin değildir ama Eşref, terör örgütü savında kararlıdır.

Bakırcı ustanın oğlunun asılması ise üçüncü cinayeti oluşturur. Üstelik cinayet şekli, doktorun söylediği gibi olmuştur. Bu sayede tahminleri kesinleşen Esra, tabletleri açıklamaya Antep'e gidecekleri sırada Timothy'e kızgın olan Kemal'in kaybolmasına çok önem vermez. Durumu Elif ile aralarının bozuk olmasına, yalnız kalmak istemesine yorar.

Kemal'in de ölü olduğu haberi gelince artık çok geçtir. Düzenlenen konferansta Timothy, cinayetlerini kendisinin işlediğini ve bunu insanlık namına yaptığını iddia eder.

Timothy'nin kazıya katılma amaçlarından biri de savaşların engellendiği bir gelecek bulabilmektir. Patasana'nın tabletleri Timothy için harika bir fırsattır çünkü resmî olmayan bir tarihî yazıtta kralların gazabından korkan yazmanların yalanları bulunmaz. *"1) Savaş kuvvet kullanma hâlidir 2) Savaş düşmanca bir tutum ve/veya eylem içerir 3) Savaş hukuki bir durum yaratır 4) Savaşın faili devlettir."* ³ şeklinde açıklanan savaş, genellikle devletlerce yapılmaktadır. Şimdiki zamanda modern devletlerin savaşlarına hem tanık olmuş hem de mesleği gereği bu savaşlar ile ilgilenmiş olan Timothy günümüzde ve gelecekte savaşların kesilmeyeceğini düşündüğü için çareyi geçmişteki devletlerde aramıştır, bu devletlerin hatalarını insanlara yansıtmıştır.

"Yani" dedi. "bölgeye bu insanları öldürmek için mi geldin?" Hayır. Beş yıl önce bu bölgeye geldiğimde cinayet işlemek aklımın ucundan bile geçmezdi." ... "Aman Allahım, ne yaptığının farkında değil misin Timothy?" ... "Söylediklerimi duymadın mı?" Dedi şaşkınlıkla, "Bu benim görevimdi. İnsanlar o eski, o korkunç yanlışı tekrar edip dururken, kollarımı rahatça kavuşturarak daha fazla bekleyemezdim." (Ümit, syf. 385, 389)

Timothy, tabletlerde de Patasana gibi bir yazmanın bile gün gelince *kin* ile dolup taşarak bir savaşa neden olduğunu görünce, insanların normal bir konuşma ve sıradan bir yöntem ile savaşın zararlarına karşı tavır alamayacağına inanmıştır. Bu yüzden üç tane planlı bir tane plansız toplam dört cinayet işleyerek insanlık ve onun savaşlarına karşı olan *kinini* açığa çıkarmıştır. Yazar yapıtta Timothy'nin başından beri basın toplantısında Esra ile kurduğu bu *diyaloğu* planlamaktadır, çünkü yapıtın ana fikri burada verilmektedir: *Savaş kalıcıdır*. Bu *diyaloğun geriye dönüşler* ile sunulması, savaşa duyulan *kinin* ne kadar eski ama dinç olduğunu okuyucuya gösterir.

B.4.b. Timothy'nin Kininin Aktarımında Geriye Dönüşlerin İşlevi

Timothy, insanoğlunun savaşlarına duyduğu *kini* kendi yaşamından kesitler vererek açıklamıştır. Vietnam'da savaşırken daha genç, vatanına hizmet etmek için askere gönüllü girmişken, yaşlandıkça savaşların gereksizliğini anlamıştır. Hem aktif olarak hem de araştırmacı olarak savaşlarda yer almayı normal bir insan kaldıramayabilir. Bu yüzden Timothy'nin insanlara savaşın zararlarını anlatmak için insan öldürmeye kadar ileri gitmesi beklenmediktir ama tahmin edilemez de değildir.

“Aslına bakarsan savaşa gitmeyi ben de istiyordum. Çok gençtim. Pek girişken bir çocuk da değildim. Henüz bir amacım yoktu. Kendimi göstermek istiyordum. O sıralar Vietnam Savaşı'na karşı protesto hareketleri yeni başlamıştı. Onların arasında yer almadım.”
... *“Biraz da onlara tepki olsun diye Amerikan yurtseverliğini kanıtlamak için isteyerek gittim savaşa.”* ... *“Sonuçları iyi olmadı tabii...”* (Ümit, syf 147)

Savaşı o zamanda kimlik arayışı için bir rehber olarak gören Timothy, yaşlandıkça bunun faydasız olduğunu anlamıştır ama artık olan olmuştur. Savaşın kendisinde bıraktığı psikolojik izler onda savaşa karşı *kin* duymasına neden olacaktır. Yazarın Timothy'e anılarında

bu tip olayları *geriye dönüş* ile anlattırması, yazarın *kinin* zamanın birikimlerinden de oluşabileceğini göstermesinden dolayıdır.

C. SONUÇ: PATASANA'DAN GÜNÜMÜZE BİR ÖĞÜT: KİN BESLEMİYİNİZ!

Sonuç olarak Patasana, okuyucuya kendi tecrübelerinden yola çıkarak gelecekteki insanlara *kin* beslememelerini, anlık galeyanların herkese zarar vereceğini öğütlemiştir. Bu öğütleri okuyan ve sindiren figürler, öğütlere rağmen farklı nedenlerden dolayı farklı *kinleri* gütmüşlerdir. Yapıtın Patasana tarafından söylenen en önemli sözü “*Ben zalimler çağında yaşayan bir alçaktım.*” (Ümit, syf. 10) bile Timothy'nin kendi *kininden* dolayı yaptıklarını savunmak için kullandığı bir sözdür. Buradan çıkarılacak ders, *kin* duygusunun insan var olduğu sürece var olacaktır. İnsanla özdeşleşmiş olan bu duyguyu hiç beslememek imkânsız olacaktır için onu kontrol altında tutmak daha iyi bir fikirdir. Kontrol edebilmek içinse affedebilmek gerekir. Affedebilmek gibi yoğun ve sancılı bir süreç ise akli temizleyip geçmişe dönmektir. Bu yapıtta figürlerin birbirlerini affettiklerinde kendilerini çok daha ileri taşıyabildikleri görülmüştür, tıpkı Esra ve Bernd'in daha sonradan birbirlerini desteklemesi gibi.

Bu çalışmada birçok farklı insanın farklı nedenlerle başkalarına *kin* besleyebileceğini, bu beslenen *kinin* zararlarını göstermeye çalışıldı. Tarihî yazıttaki yazmanın zamanında da savaşlar olurken de şimdiki Türkiye'de bulunan kısmî bir barış ortamı sağlandığında bile insanların *kin* beslemeye devam ettikleri görüldü. Bunun nedeni ise, genellikle ihanet gibi durumlarda insanların sağlıklı düşünme yetisini kaybetmesidir. Bu nedenden dolayı Eşref, Hamit tarafından ihanete uğrayınca tereddüt etmeden onu öldürmüştür.

Bu teze başlarken *kinin* tıpkı Patasana'nın anlattığı gibi tamamen kötü bir kavram olduğunu düşünöldü. Yapıt üstünde ilerledikçe, tezdeki görüşlerin Patasana'nın görüşleri ile çeliştiği fark edildi. Eğer Bernd ile Vartuhi aynı kuruma *kin* besliyor olmasalardı, birbirlerini bu kadar sevebilecekleri bir ilişkiye girip bir de üstüne Bernd'in mutluluk kaynağı olan altı aylık Mayreni doğabilir miydi? Bu olasılık pek mümkün gibi gözüküyor. Dolayısıyla *kin*, salt kötü bir duygu değildir. Bunun gibi istisnaî durumlarda bir yuvanın kurulmasına bile neden olabilir.

Bu tezin yazılışındaki amaç, neden olabildiği yararlı durumlara rağmen *kin* duygusunun genellikle kişiye ve beslediği kişilere, hatta duruma dahil olmayan üçüncü kişilere bile zarar verebilecek bir duygu olduğunu göstermektir. Patasana ile Pisiris arasındaki *kin*, bütün kent halkının yok olmasına, Eşref'in Cemşid'e duyduğu *kin* Eşref'in operasyondaki asker arkadaşlarının hepsinin öldürölmesine, Bernd'in Türk Hükümeti'ne duyduğu *kin* kazının yavaşlamasına, Timothy'nin savaşa duyduğu kin ve buna bağılı olarak işlediği cinayetler ekibin çalışmasının üzerine gölge düşmesine neden olur.

Bu tezin sonucunda yapıtın geriye dönüş ve diyalog anlatım tekniklerinin kullanılarak nasıl *kin* konusunun analizinin yapıldığı anlaşılmıştır. Diyalog ve geriye dönüş zaten böyle bir analiz için en iyi tekniklerdir çünkü *kin*, özellikle kişinin beslediği kişi ile konuşmalarını içeren diyalog, beslenen duygunun doğallığını, geriye dönüş ise *kin* besleyen kişinin beslediği duygunun mantığını pekiştirir. Bunun nedeni, geriye dönüşün genellikle *kin* besleyen kişinin anılarından beslenmesidir. Bu tekniklerin ikili kullanımı ise çok daha etkileyicidir. İşbu tezde de bu ikili kullanımlar vurgulanmaya çalışılmıştır çünkü geriye dönüş tekniğiyle verilen anılar okur ile geçmiş arasında doğal bir bağı kurarken, buna eklenen diyaloglar, kurulmuş bu bağı daha fazla kişinin bakış açısını eklediğinden dolayı zenginleştirmektedir. Daha fazla kişinin

bakış açısı alınırken o grup arasında tartışmalı konularda çıkan *kinli* düşünce yok edilir çünkü günlük hayatta ki sorunların çoğu insan bu görüştedir.

Patasana'nın tabletleri, resmî olmayan bir üslup ile yazılıp ve orada da diyalog ve geri dönüşün kullanılmış olması sayesinde insanlara verdiği öğütün bir nebze değeri olmuştur. Bu değer sayesinde insanların aslında birbirine değer vererek *kin* beslemekten uzak durduğu gösterilmiş ve anlaşılmıştır. Eşref'in en fazla kin beslediği terörist olan Cemşid ile telsizlerde konuşması, sohbet etmesi ikilinin birbirine verdiği değerden kaynaklanır. Cemşid'in bir uçak saldırısında öldüğünü öğrenen Eşref, kendini boş hisseder, çünkü oyun arkadaşı yani değer verdiği kişi artık yoktur. Karşılıklı verilen değerlerin şimdiki zamanda hemen yok olduğu anlaşılmıştır. İki bireyin, iki kutbun düşünsel olarak yakınlaşmasının da *kin* olmadan konuşabildiklerini, mutlu olabildikleri belirtilmesi önemlidir.

D. KAYNAKÇA:

Ümit, Ahmet. *Patasana*. İstanbul. Everest Yayınları 2018

1. Türk Dil Kurumu (2019) n. Pag. Web.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c746470894fe9.58669654

2. Atak, Hasan, Taştan, Nuray, “*Romantik İlişkiler ve Aşk*” Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, p.1, 2012, Web. http://www.cappsy.org/archives/vol4/no4/cap_04_31.pdf

3. Varlık, Ali, Bilgin “*SAVAŞI TANIMLAMAK: TERMİNOLOJİK BİR YAKLAŞIM*” Eurasscience Journals, p.1 2013, Web. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/59826>